

บทที่ 3

กระบวนการสร้างสรรค์

กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “เพื่อนผีพิธีกรรมแห่งศรัทธาล้านนา” นี้ข้าพเจ้าได้ประมวลทั้งข้อมูลทางวิชาการประกอบกับการเก็บข้อมูลทางภาคสนามการเก็บภาพภายในพิธีกรรมการศึกษาขั้นตอนภายในพิธีกรรม รวมทั้งองค์ความรู้ในเรื่อง ดนตรี “ปี่พาทย์” ที่ใช้ประเพณีเพื่อนผีล้านนาโดยมีรายละเอียดดังนี้

การได้เข้าไปอยู่ร่วมภายในพิธีกรรมเพื่อนผีล้านนาคือข้าพเจ้าได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งภายในพิธีกรรม เช่นการร่วมบรรเลงดนตรีเพื่อสร้างความกลมกลืนภายในพิธีกรรม เพื่อให้พิธีกรรมดำเนินไปตามแบบแผนที่กำหนดไว้ และพยายามสังเกตบรรยากาศ จดบันทึก และถ่ายภาพประกอบเป็นระยะ บางครั้งยังมีบทสนทนาร่วมกับ ม้าจี่ เพื่อสร้างความสนิทสนมและบรรยากาศที่เป็นกันเองระหว่าง ตัวข้าพเจ้า และ ม้าจี่ ผนวกกับกลุ่มดนตรี ที่มาร่วมบรรเลง ในพิธีกรรมเพื่อนผี การได้เข้าร่วมในพิธีกรรม ทำให้เกิดความประทับใจ และเล็งเห็นความหมาย ความสำคัญอันมีรายละเอียดของเนื้อหาพฤติกรรมอันแฝงด้วยคติความเชื่อของพิธีกรรมกับกลุ่มคนในสังคมล้านนา จากลักษณะบุคลิกท่าทางของกลุ่มคนที่มาร่วมภายในงาน จะมีความสุข ร่าเริง แจ่มใส ร่วมแรงร่วมใจกันประกอบพิธีกรรมเพื่อนผี ตั้งแต่ต้นจนจบพิธี ความงดงามทั้งขั้นตอน เครื่องแต่งกายของช่างทรงดนตรีที่ประกอบพิธี ประเพณีวิถีชีวิต เรื่องราวภายในพิธีกรรม ล้วนเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ และเป็นกุศโลบายที่ดีต่อชุมชนและสังคมล้านนา

สีสันเครื่องแต่งกาย จังหวะการฟ้อนรำ ดนตรีปี่พาทย์ที่บรรเลงจังหวะทางดนตรี ที่ใช้ประกอบ ขั้นตอนภายในพิธีกรรม มีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของข้าพเจ้า นำมาซึ่งความบันเทิงใจ ได้คิดและมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

ขั้นตอนการดำเนินการสร้างสรรค์

- 3.1 การศึกษาหาข้อมูลภาคเอกสาร
- 3.2 การลงพื้นที่และการเก็บข้อมูลภาคสนาม
- 3.3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน
- 3.4 กระบวนการสร้างสรรค์ทางด้านเสียงที่ใช้ประกอบผลงาน

3.1 การศึกษาหาข้อมูลภาคเอกสาร

การศึกษาเพิ่มเติมในส่วน เอกสารงานวิจัย หนังสือ และวารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับ พิธีกรรมการพ่อนผี และข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านดนตรี ที่ใช้ประกอบในพิธีกรรม อันเป็นส่วนเพิ่มเติมองค์ความรู้ในพิธีกรรมพ่อนผี เพื่อให้ทราบถึง ความเป็นมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน การแฝงไว้ด้วยคติความเชื่อต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.2 การลงพื้นที่และการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ข้าพเจ้าได้รับประสบการณ์ตรงที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมและเป็นส่วนประกอบหนึ่งภายในพิธีกรรมพ่อนผีล้านนา และได้สังเกตเห็นการแสดงออกทาง กิริยาท่าทาง ในลักษณะต่างๆ อันมีบทบาทสำคัญ ที่เป็นการบ่งบอก ความแตกต่าง ของประเพณีในด้านนา ที่มีความแตกต่างกันตามบริบทของพิธีกรรม การแต่งกาย ท่าทางวิธีการแสดงออก และดนตรีที่ใช้ประกอบ

นอกจากการที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสกับบรรยากาศโดยรวมของการพ่อนผี ในลักษณะต่างๆ ได้มีการจดบันทึก เรื่องราวที่สำคัญ การบันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวบางส่วน เพื่อเก็บไว้ด้วยความทรงจำ และอารมณ์ในช่วงนั้น อันมีผลต่อการนำมาสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ

(ภาพประกอบ 3.1-3.8)

ภาพประกอบ 3.1

ภาพประกอบ 3.2

ภาพประกอบ 3.3

ภาพประกอบ 3.4

ภาพประกอบ 3.5

ภาพประกอบ 3.6

ภาพประกอบ 3.7

ภาพประกอบ 3.8

3.3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานชุดนี้ ข้าพเจ้าใช้พื้นที่ของหอศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการสร้างสรรค์ผลงาน ชุดนี้ อันมีการสร้างสรรค์งานอยู่ 2 ส่วน โดยส่วนที่ 1 ข้าพเจ้าต้องการ เขียนในรูปแบบกึ่งเหมือนจริง ตัดเส้น ลงสี เน้นสีเทา สีดำ สีนํ้าตาลจากค่างทับทิมและใช้สีแดงระบายในส่วนที่เป็นสัญลักษณ์ สำคัญของพิธีกรรมพืชนผี ส่วนที่ 2 ต้องการแสดงออกถึงรูปทรง สี สัน ความเคลื่อนไหว และตัด ทอนลายละเอียดลง เพื่อให้มีความอิสระมากขึ้น ใช้การทับซ้อนของรูปทรงต่างๆ และใช้สี สัน ต่างๆ ทับซ้อนกันทำให้เกิดสีใหม่เกิดขึ้น และทั้งหมดมีการใช้รอยเท้าที่สร้างมาจากดินสอพองผสม สี เป็นการสร้างบรรยากาศของวิญญาณที่มีอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ห้องแสดงงาน แต่ยังคงในส่วนเครื่อง ประกอบพิธี ที่ใช้วัสดุสำเร็จรูปต่างๆ มาเป็นส่วนประกอบภายในผลงาน

ภาพประกอบ 3.9 – 3.11 : การเตรียมจัดวางผลงานในพื้นที่หอศิลป์

ภาพประกอบ 3.12 : การใช้รอยเท้าเป็นสัญลักษณ์ของผี โดยมีจังหวะการเดินตามรูปแบบการฟ้อนรำ
ในผลงานส่วนที่ 1

ภาพประกอบ 3.13 : การใช้รอยเท้าเป็นสัญลักษณ์ของผี โดยมีจังหวะการเดินตามรูปแบบการฟ้อนรำ
ในผลงานส่วนที่ 2

ภาพประกอบ 3.14 : บรรยากาศผลงานโดยรวม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพประกอบ 3.15 : บรรยากาศผลงานโดยรวม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพประกอบ 3.16 : บรรยากาศผลงานโดยรวมผลงานส่วนที่ 1

ภาพประกอบ 3.17 : บรรยากาศผลงานโดยรวมผลงานส่วนที่ 2

3.4 กระบวนการสร้างสรรค์ทางด้านเสียง ที่ใช้ประกอบในผลงาน

ในผลงานชุดนี้ใช้เสียงที่ได้แรงบันดาลใจมาจากดนตรีในพิธีกรรมพืชนผี ข้าพเจ้าได้มีการจัดการเสียงขึ้นใหม่ โดยใช้เครื่องดนตรี ที่บรรเลงภายในพิธีกรรมพืชนผี โดยเลือก เครื่องดนตรีที่สำคัญ เช่น พ้องวง กลอง ปี่แน โดยใช้เสียงฆ้องใหญ่ มาร่วมด้วย จัดการบันทึกเสียง โดยมีรูปแบบในการบรรเลงในลักษณะ การทับซ้อนกันแต่มีการบันทึกเสียง พร้อมกันอันขึ้นตอนการนำเสนอ นั้น ข้าพเจ้าได้แยก เสียงต่างๆ ไว้ และเปิดเครื่องเล่นแผ่นเสียง ไม่พร้อมกัน โดยใช้เครื่องเล่นจำนวน 3 เครื่อง อันทำให้เสียงบางเสียงชนกัน ผสมกัน และในบางช่วงหายไปพร้อมหรือ ต่างกันเป็นระยะๆ บางจังหวะมีการเร่งให้เร็วขึ้นเป็นการสนองในความรู้สึกที่สนุกสนาน เพื่อสร้างพื้นที่ของเสียง และความรู้สึกใหม่ๆ เป็นการสร้างส่วนประกอบของเสียงที่ใช้ในพิธีกรรมโดยไม่ให้เหมือนหรือคล้ายกับเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมจริงๆ